

Na PISA de Lente | *Opdrachten bij kennisclip leesmotivatie*

Didactische aanwijzing

Onderstaande opdrachten zijn gericht op het verwerven van kennis over en inzicht in leesmotivatie en -weerstand en het ontwerpen van motivatiebevorderend leesonderwijs. Alle opdrachten zijn zo opgesteld dat ze als geheel doorlopen kunnen worden, maar ook los in of voorafgaand aan een college opgegeven kunnen worden, waarbij *flipping the classroom* ook mogelijk is. De concrete werkvorm, ten slotte, geeft een indruk van hoe de inzichten over leesmotivatie en -weerstand praktisch vorm kunnen krijgen in het leesvaardigheidsonderwijs.

Leerdoelen

- De student kent en heeft inzicht in de rol die positieve en negatieve leesmotivaties spelen in (het bevorderen van) de leesvaardigheid.
- De student weet dat negatieve emoties een unieke rol spelen in de leesvaardigheid van leerlingen.
- De student kan leesonderwijs ontwerpen waarin de leesmotivatie bevorderd wordt door het bevorderen van autonomie en competentie (zelfvertrouwen) en door succeservaringen te creëren.

Opdracht ter voorbereiding

Neem in gedachten een taak of bezigheid van deze week, waarvoor je je gemotiveerd voelt of voelde, én eentje waarvoor je juist weerstand voelt of voelde. Noteer die taken kort, en onderzoek dat gevoel. Maak notities over wat je ervaart en denkt bij die taken.

Opdracht voorkennis

- Vul individueel in onderstaand schema in wat je gevoelens en gedachten bij de twee taken zijn.
- Wissel die ervaringen uit. Welke verschillen en overeenkomsten zie je? Welke verbanden zie je? Wat kun je concluderen op basis van jullie antwoorden?

	<i>Een taak of bezigheid uit de afgelopen dagen, waarvoor je je gemotiveerd voelde.</i>	<i>Een taak of bezigheid uit de afgelopen dagen, waarbij je weerstand voelde.</i>
<i>Korte omschrijving van taak en situatie:</i>		
<i>Wat voel je, waar voel je dat?</i>		
<i>Hoe belangrijk vind je die taak op een schaal van 1 tot 5 (1 onbelangrijk, 5 heel belangrijk)?</i>		
<i>Hoe interessant vind je die taak op een schaal van 1 tot 5 (1 niet interessant, 5 heel interessant)?</i>		
<i>Denk je dat je er goed in bent of goed in kunt worden? (1: helemaal niet goed, 5: heel goed)?</i>		

Verwerkingsvragen bij kennisclip leesmotivatie en leesweerstand

Bekijk nu de kennisclip *leesmotivatie en leesweerstand* (via:

https://video.uva.nl/media/Kennisclip+Leesmotivatie/0_2k1v4acv). Onderstaande vragen helpen je om je eigen begrip van de inhoud van de kennisclip te monitoren.

- Wat herkende je uit jullie eigen onderzoek naar motivatie en weerstand (*zie opdracht voorkennis*). Welke factoren van (lees)motivatie herken je?
- In de kennisclip worden enkele kernbegrippen besproken die belangrijk zijn als het gaat om leesmotivatie en -weerstand (te herkennen doordat ze in het rood gepresenteerd worden). Neem de kernbegrippen eerst los over in een mindmap en licht ze in eigen woorden toe. Eventueel gebruik je daarbij Google Jamboard: [leesmotivatie clip - Google Jamboard](#)
- Breng nu verbanden aan tussen de kernbegrippen: hoe kun je die verbanden duiden (passen er bepaalde signaalwoorden tussen? Of moet je een verband omschrijven?)?
- Plaats vraagtekens waar je iets niet snapt, en uitroepetekens bij waar je je verder in wilt verdiepen. Bespreek deze zaken met een medestudent.

Toepassing op een leestaak

Bestudeer een leesvaardigheidsopdracht uit je leesonderwijs of neem een moment in gedachten in jouw les waarop leerlingen een leestaak uitvoeren, en beantwoord/bespreek de antwoorden op onderstaande vragen.

- Vul onderstaand schema in. Welke van de zes effectieve ingrediënten voor leesmotivatie komen daarin terug?

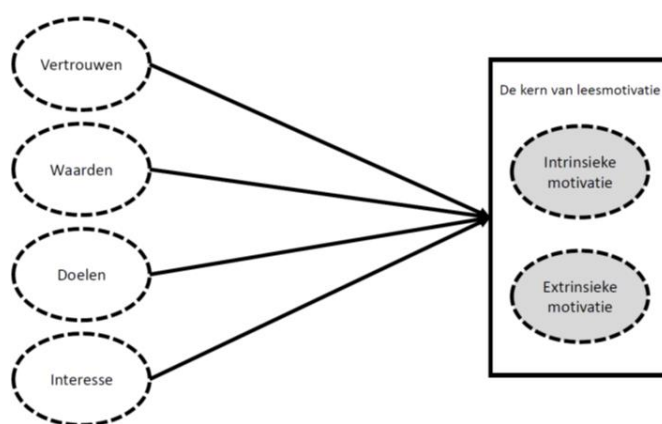
Effectief ingrediënt	Aanwezigheid	Voorbeeld waaruit aanwezigheid ingrediënt blijkt:
<i>Autonomie</i>	<input type="checkbox"/> Aanwezig <input type="checkbox"/> Afwezig	
<i>Vertrouwen (competentie)</i>	<input type="checkbox"/> Aanwezig <input type="checkbox"/> Afwezig	
<i>Verbondenheid</i>	<input type="checkbox"/> Aanwezig <input type="checkbox"/> Afwezig	
<i>Interesse</i>	<input type="checkbox"/> Aanwezig <input type="checkbox"/> Afwezig	
<i>Waarde</i>	<input type="checkbox"/> Aanwezig <input type="checkbox"/> Afwezig	
<i>(beheersings)doel (of: individuele ontwikkeling)</i>	<input type="checkbox"/> Aanwezig <input type="checkbox"/> Afwezig	

- Welk(e) ingrediënt(en) kunnen versterkt worden? En hoe kun je dat concreet doen?

Leesvragen Handboek didactiek Nederlands

Lees het artikel *Leesmotivatie en leesweerstand – deel 1* van Roel van Steensel op didactieknederlands.nl (<https://didactieknederlands.nl/handboek/2021/10/leesmotivatie-en-leesweerstand-deel-1-theorieen-over-leesmotivatie/>). Onderstaande vragen helpen je om je eigen begrip van de inhoud van het artikel te monitoren.

- In dit artikel worden twee vragen beantwoord, namelijk: 1) wat verstaan we onder leesmotivatie? 2) Hoe hangen leesmotivatie en leesvaardigheid (met name: begrijpend lezen) samen? Beantwoord die twee vragen eens voor jezelf vóórdat je het artikel gaat lezen. Wat is volgens jou op dit moment het antwoord op elk van die twee vragen?
- In het artikel bespreekt Van Steensel vijf motivatietheorieën, die Schiefele en collega's (2012) hebben geordend in één model. Dat model zie je in figuur 1 en hieronder. Zet nu zelf de nummers en namen van de vijf besproken motivatietheorieën in dit figuur.



- Nu je weet welke voorspellers er zijn voor leesmotivatie: in hoeverre besteed je aandacht aan die voorspellers in jouw leesvaardigheidsdidactiek? Welke voorspeller komt al sterk terug, welke nog helemaal niet en aan welke zou je meer aandacht kunnen besteden?
- Onder het kopje *Leesmotivatie en leesvaardigheid* beschrijft Van Steensel onder andere de positieve leesspiraal. In hoeverre herken je de positieve leesspiraal bij jouw leerlingen?
- Kijk na het lezen van het artikel eens terug naar jouw antwoorden bij vraag a. (Hoe) kun je nu jouw antwoorden op vraag a uitbreiden of bijstellen?

Lees het artikel *Leesmotivatie en leesweerstand – deel 2* van Roel van Steensel op didactieknederlands.nl (<https://didactieknederlands.nl/handboek/2021/10/leesmotivatie-en-leesweerstand-deel-2-wat-is-leesweerstand/>). Onderstaande vragen helpen je om je eigen begrip van de inhoud van het artikel te monitoren.

- Dit artikel draait om het beantwoorden van de vraag: wat is leesweerstand? Waar denk jij aan bij het begrip 'leesweerstand'? Welke woorden, beelden, leerlinggedrag of andere associaties roept dat begrip bij jou op?
- Hoewel positieve en negatieve motivaties vaak gezien worden als de keerzijden van dezelfde medaille, blijken we die twee motivaties beter te kunnen zien als twee losse medailles. Vat in eigen woorden samen waarom het van belang is om onderscheid te maken tussen positieve en negatieve motivatie bij leesvaardigheid.
- Hoe zit het nu met jouw leesmotivatie en leesweerstand voor deze leestaak? Kun je die beschrijven met gebruikmaking van bijbehorende begrippen?

Lees het artikel *Leesmotivatie en leesweerstand – deel 3* van Roel van Steensel op didactieknederlands.nl (<https://didactieknederlands.nl/handboek/2021/10/leesmotivatie-en-leesweerstand-deel-3-didactiek-leesmotivatie-bevorderen-en-leesweerstand-tegengaan/>). Onderstaande vragen helpen je om je eigen begrip van de inhoud van het artikel te monitoren.

In dit artikel beschrijft Van Steensel een aantal didactische motivatiebevorderende interventies. Kies een van de psychologische basisbehoeften en pas een methodeles aan zodat aan die behoefte wordt voldaan.

Discussie/consequentie

Vind jij dat elke les waarin leesvaardigheid aan bod komt ook motiverend moet zijn voor de leerlingen? Waarom wel/niet?

Is het mogelijk om alle leerlingen gemotiveerd te krijgen voor lezen, denk je? En is dat noodzakelijk?

Wat vind je van de wijze waarop in jouw huidige onderwijspraktijk leesvaardigheidsonderwijs wordt aangeboden, met het oog op wat je nu weet over leesmotivatie en leesweerstand?

Welk(e) inzicht(en) neem je mee als je gaat (her)ontwerpen? Wat is je eerste stap?

Suggestie voor een werkvorm

Samen praten over teksten

Deze les is via Lesson study ontwikkeld door het team Nederlands op het Mondriaan College te Oss. In deze les lezen leerlingen teksten rond het thema *influencers*. Dankzij de werkwijze in deze les mogen leerlingen zelf een tekst uitkiezen (autonomie) samen lezen (verbondenheid) en praten over een onderwerp dat ze aanspreekt (waarde/interesse). Daarbij leren ze om de betrouwbaarheid van die teksten te evalueren.

Vorbereiding:

- Zoek een concreet object of beeld om het inhoudelijke gesprek te starten. In deze les was dat dit filmpje: <https://www.gids.tv/video/381837/promo-ewout-naar-turkije-voor-grotere-billen-ook-dodelijke-afloop>.
- Verzamel meerdere teksten over hetzelfde onderwerp*.

Uitvoering:

Bespreek de doelen van de les, waarbij het zowel gaat om de inhoud van de te lezen teksten, als de te leren tekststrategieën/aspecten. In dit geval:

- leren over de rol van influencers op ons leven
- onderzoeken hoe betrouwbaar een tekst is

Start vervolgens met een concreet object of beeld om het inhoudelijke gesprek te starten. In deze les was dat dit filmpje: <https://www.gids.tv/video/381837/promo-ewout-naar-turkije-voor-grotere-billen-ook-dodelijke-afloop>. Voer aan de hand van dat object of beeld een klassengesprek over ervaringen met het thema.

Geef leerlingen toegang tot een collectie teksten over dit onderwerp. Iedere leerling kiest een eigen tekst. In drietallen gaan de leerlingen de door hen (eventueel met sturing) gekozen teksten samen lezen. Ze bespreken wat verschillen en overeenkomsten zijn en welke teksten meer of minder betrouwbaar zijn. De les wordt afgesloten met terugkoppeling naar de doelen.

*Suggesties voor rijke tekstcollecties (uit: <https://www.van12tot18.nl/nieuwe-inzichten-leesonderwijs-landen-in-de-klas-rijke-teksten-motiveren-het-lezen>)

- www.themaplein.nl
- www.klassenteksten.nl
- <https://slimme-teksten.nl/>

- <https://leesbevorderingindeklas.nl/tiplijsten>
- www.natgeojunior.nl
- www.sciencespace.nl